

Nr 231.

Av herrar **Wahlmark** och **Branting**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 61 till innevarande riksdag angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m. har chefen för ecklesiastikdepartementet i huvudsak tillstyrkt de förslag, som tillkallade sakkunniga avgivit i betänkande, daterat den 10 december 1937 och tryckt i Statens offentliga utredning 1937:44. De sakkunniga, som utgjordes av universitetskanslern Östen Undén, ordförande, professorn vid universitetet i Lund Einar Sjövall och andre bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala J. L:son Samzelius, hade föreslagit,

att statsstipendier i form av fri bostad och fri kost inrättas vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet i överensstämmelse med av de sakkunniga framlagda riktlinjer samt *att* för ändamålet beviljas ett årligt anslag å 300 000 kronor,

att ett årligt anslag beviljas å tills vidare 4 000 kronor till vardera av statsstipendienämnderna vid universiteten i Uppsala och Lund samt å 1 500 kronor till statsstipendienämnden vid karolinska institutet till bestridande av nämndernas arvoden och övriga utgifter,

att ett belopp av 500 000 kronor beviljas såsom grundanslag till en statens lånefond för studentbyggnader,

att ett belopp av 200 000 kronor beviljas såsom grundanslag till en statens lånefond för universitetsstudier, samt

att de i riksstaten uppförda anslagen till stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund — för nu löpande budgetår respektive 6 200 kronor och 4 900 kronor — efter inrättandet av statsstipendier i form av fri bostad och fri kost må användas till bokstipendier.

Statsrådet har efter vissa jämkningar i beloppen i huvudsak tillstyrkt riksdagen att besluta åtgärder i anslutning till de sakkunniges förslag, dock med undantag av tredje punkten, där statsrådet icke funnit sig böra tillstyrka inrättandet av en statens lånefond för studentbyggnader.

Emellertid synes statsrådets frångående av de sakkunniges förslag i sistnämnda punkt medföra betydande svårigheter vid realiserandet av de understödsåtgärder, som i övrigt föreslagits. Åtminstone torde detta gälla för Uppsala universitets vidkommande. Vi tillåta oss fästa uppmärksamheten på ett nu föreliggande fall. Stiftelsen Östgötagården i Uppsala har bildats av in-

tresserade östgötar för att bygga studentbostäder, i främsta rummet avsedda för studenter tillhörande Östgöta nation i Uppsala. En lämplig tomt har förvärvats bredvid nationshuset, och Upplands Enskilda Bank har ställt i utsikt att lämna ett erforderligt byggnadskreditiv upp till $\frac{2}{3}$ av byggnadens och tomtens sammanlagda beräknade blivande värde. Detta värde beräknas med stöd av uppgjorda ritningar och uppgjorda förslag till stadsplan uppgå till c:a 600 000 kronor. Därav skulle således banken utan borgen lämna ett byggnadskreditiv på 400 000 kronor. Tomten förvärvades på sin tid i början av år 1938 i förhoppning, att ovan åberopade sakkunniges förslag om inrättandet av en lånefond för byggande av studentbostäder skulle bli verklighet. Denna lånefond skulle enligt förslaget lämna sekundära byggnadslån inom 95 % av det blivande värdet. Sålunda skulle stiftelsen kunna påräkna i detta fall ett sekundärt byggnadslån av 170 000 kronor. Felande 30 000 kronor har stiftelsen anskaffat. Då stiftelsen dessutom måste anskaffa minst 50 000 kronor till studentrummens inredande och möblerande, blir det svårt att anskaffa ytterligare 170 000 kronor för bygget, och det tager i bästa fall en högst avsevärd tid, om det över huvud taget lyckas. Under tiden drager tomten räntor och sakens realiserande uppskjutes.

Sedan huset blivit färdigt är det stiftelsens avsikt att vädja till enskilda donatorer att skänka belopp till stipendierum, och det finns grundade förhoppningar att antaga, att större delen av det belopp, som skulle svara mot det sekundära byggnadslånet genom dylika donationer skulle kunna erhållas och lånet därigenom återbetalas snart nog.

Det är lättare att få en donator att skänka 10 000 kronor till inrättande av ett rumsstipendium, bärande hans namn eller förbundet med ett för honom dyrbart minne, än att få motsvarande donation till ett blott planerat byggnadsföretag av stor omslutning, som vederbörande har mer eller mindre svårt att sätta sig in i och där hans insats förefaller obetydlig och försvinnande. I nu ifrågakvarande fall ha underhandslöften lämnats av ett tiotal rumsdonatorer, men endast två personer ha förklarat sig villiga att bidra till de 30 000 kronor, som fordras såsom byggnadskapital mellan 95 % och 100 %.

Det anförda fallet torde få anses typiskt åtminstone för Uppsala förhållanden.

Det är oss bekant, att flera av de i Uppsala befintliga studentnationerna ha planer i mer eller mindre utrett och framskridet skick att bygga studentbostäder. Såsom de sakkunnige i sitt ovan åberopade utlåtande framhållit är bristen på studentbostäder i Uppsala ganska svår, och bristen blir med varje år mera kännbar, i den mån de gamla studentrummen rivs och ersättas med moderna lägenheter, som ge husägaren större inkomst. Denna utveckling fortgår i ett ökat tempo, under det att studentantalet snarare visar tecken till ökning än minskning. Det är fara värt, att det enligt vår mening i hög grad behjärtansvärda förslaget om statsstipendier, bestående bland

annat av fri bostad, som propositionen innehåller, blir svårt att realisera på grund av den alltjämt ökande bristen på studentrum.

Statsrådets frångående av de sakkunniges förslag i vad de avse inrättandet av en dylik lånefond för studentbostäder torde sålunda verka direkt hindrande för Stiftelsen Östgötagårdens i Uppsala studentbostadsbygge. I bästa fall kommer detsamma därigenom att bli mycket fördröjt. Vidare kommer saknaden av denna lånefond att verka hämmande på realiserandet av de övriga studentnationernas planer, vilket vi måste anse vara olyckligt, då behovet av studentbostäder visar tecken till ökning, och då det är obilligt att de vid högskolorna studerande skola åtnöjas med en mycket låg bostadsstandard, då statsmakterna med rätta göra allt för att höja bostadsstandarden för folket i dess helhet.

De sakkunniges förslag utmynnade i nu ifrågavarande punkt i ett yrkande att riksdagen måtte besluta inrättandet av en statens lånefond för studentbyggnader med följande förslag till reglemente.

Förslag till reglemente för statens lånefond för studentbyggnader.

§ 1.

Lån ur statens lånefond för studentbyggnader må i den ordning och på de villkor här nedan sägs beviljas till ny- eller ombyggnad av sådana byggnader, som äro avsedda för studerande vid rikets universitet och högskolor.

§ 2.

Lån må beviljas studentkårer, nationsföreningar, studenthem, stiftelser, ekonomiska och ideella föreningar, aktiebolag eller andra organ, som bedriva byggnadsverksamhet varom i § 1 sägs.

§ 3.

Lån må beviljas högst till belopp motsvarande trettiofem procent av det beräknade värdet å fastigheten eller, där fråga är om tomträtt, å byggnaden.

§ 4.

Å lyftat lånebelopp skall erläggas ränta efter tre procent om året från lyftningsdagen.

Lån skall återbetalas från och med andra året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika årlig annuitet under högst tjugofem år, låntagaren dock obetaget att tidigare helt eller delvis återbetala lånet.

Ränta och amortering skola för varje kalenderår före årets utgång inbetalas till statskontoret. Å belopp, som ej gäldas inom åtta dagar efter sålunda föreskriven tid, skall erläggas ränta efter fem procent om året från förfallodagen tills betalning sker.

§ 5.

Ansökan om lån skall ställas till Kungl. Maj:t och innehålla uppgift om det sökta lånets belopp samt om det ändamål, vartill lånet är avsett att användas.

Vid ansökningen skola fogas:

- a) utredning för bedömande av behovet och lämpligheten av de åtgärder, för vilkas utförande lånet sökes;
- b) detaljerade ritningar med beskrivning och kostnadsförslag rörande de arbeten, som avses i ansökningen;
- c) uppgift om beräknad tid för byggnadsföretagets påbörjande och slutförande;
- d) plan för byggnadsföretagets finansiering jämte driftskalkyler för den avsedda rörelsen;
- e) erforderliga upplysningar för bedömande av sökandens ekonomiska ställning; samt
- f) för sökanden gällande stadgar eller bolagsordning.

Är sökanden ekonomisk förening eller aktiebolag, skall därjämte vid ansökningen fogas registreringsbevis.

§ 6.

Lån beviljas av Kungl. Maj:t, som härvid bestämmer den tid, inom vilken de med lånet avsedda arbetena skola påbörjas och vara avslutade.

§ 7.

Beviljat lån utlämnas av statskontoret. Innan lån till någon del utlämnas, skall låntagaren hava till statskontoret avlämnat dels av låntagaren till statskontoret eller order utfärdad, av statskontoret godkänd förbindelse att förränta och återbetala lånet enligt givna föreskrifter, dels ock såsom säkerhet in-teckning i vederbörande fastighet eller tomträtt, liggande mellan lägst sextio och högst nittiofem procent av det beräknade fastighets- eller byggnadsvärdet och uppgående till belopp motsvarande den beviljade lånesumman.

Därest föreskriven säkerhet icke till statskontoret avlämnas inom två månader efter därom givet föreläggande, äger statskontoret förklara sökanden förlustig rätten att bekomma lånet.

Sedan skuldförbindelse och säkerhet avlämnats och godkänts, äger statskontoret till låntagaren utbetala lånebeloppet, dock att minst en tiondel av lånet skall hos statskontoret inestå, intill dess byggnaden fullbordats och godkänts av särskilda av statskontoret förordnade besiktningsmän. Det åligger låntagaren att gälda av dylik besiktning föranledda kostnader. Befinnes den verkliga kostnaden för företaget understiga den vid lånets beviljande beräknade, har statskontoret att enligt den i § 3 angivna grund nedsätta lånebeloppet.

§ 8.

Det åligger låntagaren att hålla å den belånade fastigheten befintliga byggnader till fulla värdet brandförsäkrade samt att till statskontoret avlämna bevis å sådan försäkring.

§ 9.

Statskontoret äger att, till dess full betalning sker, låta på låntagarens bekostnad besiktiga anläggningen ävensom att taga del av driftsresultaten.

§ 10.

Statskontoret äger uppsäga lån till återbetalning å tid, som statskontoret bestämmer, därest statskontoret finner,

att låntagaren ej fullgör honom åliggande förpliktelser, eller

att låntagaren utan Kungl. Maj:ts medgivande till annan överlåter fastigheten.

Med stöd av ovanstående och under hänvisning till de sakkunnigas ovan nämnda utlåtande och till i propositionen intagna remissutlåtanden, vilka nästan enhälligt instämt med de sakkunniga, få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta om inrättandet av en statens lånefond för studentbyggnader,

att riksdagen ville fastställa lånefondens belopp tills vidare till 500 000 kronor och slutligen

att reglemente för lånefonden fastställes i överensstämmelse med ovan anförda förslag.

Stockholm den 16 februari 1939.

C. P. Wahlmark.

G. Branting.

